

Wszystko to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt wroczytych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

Wszystko to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt wroczytych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień godzina	Bar. do 0° R. w miar. paryz.	Stop. ciepła pod. Reau.	Psycho- metr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i różne uwagi
30 6 27	4. 707	+ 7.	8 3,	75	Zachodni słaby	Chmurno
2	4. 552	+ 11.	5 3,	85	PPI. Zachodni „	Deszcz mały
10	4. 016	+ 8.	4 3,	86	„ „	„

Wiadomości krajowe.

KRAKÓW.

(A. N.) Gadatliwość nie jest przywarą nowszej daty, nie jest obczyzną ani swojską wadą lecz pospolicie miernym ludziom wszystkich stanów wrodzoną naturą. ludywidua niegadatliwe są wyjątkami. Znamy od dzieciństwa słowa, które się z łatwością w tysiącznych kształtach kombinują. Myśleć uczymy się dopiero w dojrzałym wieku z nabraniem sił umysłowych, a komu siły te nie wystarczają, ten plecie kosałki, opałki, gruntując myślenie na słowach z których sensu wycisnąć nie można.

Artykuły z Krakowa do Gazety Poznańskiej przesyłane odznaczają się częstokroć taką gadatliwością która jest matką obmowy. Odnoszę się tu do Artykułu w Nrze 222 z d. 23 września 1845 r. umieszczonego. Niewchodzę w osobistości, i nie lamie sobie głowy: czyje imię i nazwisko literami A. T. są oznaczone. Dostyć że w Artykule tym Referent zadał sobie zbytęzną pracę przypomnieć: że się p. Warschauer nie zgadza z p. dyrektorem Lewickim w okolicznościach żydowskiej reformy dotyczących, że pierwszego recenzje odpowiadają duchowi czasu, że ostatni jest talmudystą, że szkoła pod jego przewodnictwem zostająca nie ma pomyślnego powodzenia, — że Żydzi tutejsi nienawidzą Polaków, — nakoniec że p. Rabin pochodowi cywilizacji całemi siłami przeszkadza.

W wyjaśnieniu pytania o reformie Żydów, należy trzymać się metody której stare przysłowie naucza; wiele myśleć i mało mówić, czyli raczej dobrze pomyśleć i dobrze napisać. Wspomniemi wszyscy łącznie korrespondencją czują potrzebę przyspieszania pory rozwiązania tej kwestyi, i poczytują ją jako sprawę ludzkości, zapewne dla tego iż sami są Żydami, i że pojmują ważność syntezy społeczniejskiej; ale nie zastanowili się nad tem; iż zbywa imna usposobieniu przedmiotowem, co jest konie-

cznym warunkiem uniknięcia próżnej gadaniny, i że niegodzi się częstować czytelników nieprzyzwoitemi klótniami samolubstwa.

Żydzi byli niegdyś narodem, i przeto nieprzestali być ludem w pomniki i moralne puścizny zaopatrzonem. Podczas swego bytu wywarli wpływ na religią, przed swoim zgonem dali przykłady poświęcenia, a po zgonie wycierpiane prześladowania posłużyły, za przestrogi w urządzaniu ekonomicznych, handlowych i przemysłowych stosunków kraju. Pisać tedy o Żydach nieznaczy chwycić i afiszować potoczne wypadki, oraz obryzgać takowemi anomaliami dobrą sławę niewinnego ludu, lecz wstrząsnąć masą historycznych wiadomości, i wskazać że prawa, obyczaje i symbole, któremi się lud ten rządził, oraz tradycje i obrządki jakie dotąd są przechowane, nie miały i niemają innego celu jak tylko wzbudzić nieuczucia ludzkości i sympatyi dla bliźniego sąsiada i rodaka. P. Warschauer i A. T. wzięli się do pisania o Żydach i dla Żydów, nieznając bynajmniej ich języka, literatury i historii, a jakby z puszek Pandory sypnęły się nie rozumy, lecz czeze gadaniny. P. Warschauer bowiem zna Żydów z historii *Sawickiego* w szkołach z których niedawno wyszedł, wykładanęj, i z praktyki *Kazimierskiej*, zaś A. T. podobno z *Eisenmengera*, kiedy śmie wyrzec taką złośliwą paperską obelgę: iż Żydzi wzbraniają dzieciom bawić się z dziećmi chrześcijańskimi. Za to ręczę iż tym Panom nieśniło się o języku hebrajskim, że w oryginale nie nieczytali, i że niepotrafiliby przesyllabizować i jeden drobny okresik w Talmudzie, który nie jest dziełem na oslep ułożonem; bo dowodzi na jakim stopniu stały umiejtności, jak religią do nich zastosowano, i jak się rozum całego ludu złożył na zostawienie po sobie drogiej encyklopedycznej pamiętki.

A. T. wyrzuca Lewickiemu że jest Talmudystą. Na szczęście on nim nie jest, tak jak nie jest powodem: że szkoła przemysłowo-han-

dłowa nie produkuje półgłówek uczonych i zgrzędnych recenzentów, lecz chłopców zdanych do rękodzielnictwa i handlu, czytać, pisać i rachować umiejących.

Powikłany jeszcze jest w tej sprawie i rabbin Meisels. Może któremu z korespondentów zachciało się ubiegać o katedrę rabina? Innego zład wniosku wyciągnąć nie mogę; bo to nie jest filantropijnie tak pisać o Żydach, i pierwszych naszych urzędnikach jakimi są: Rabin i Dyrektor.

Życzę P. Warschauerowi aby się więcej przykładał do Lekarnictwa gdy sam przyzna, iż nie ma powołania do teologii i publicystyki. *Sutor ne supra crepidam co znaczy po żydowsku Szyster blaib bei daine Laisten.*

Wiadomości zagraniczne.

— Warszawa 23 Września. —

Najwyższym ukazem mianowany kawalerem orderu Św. Włodzimierza 4tej klasy z kokardą, adjutant głównodowodzącego czynną armią, jenerał-feldmarszałka xcia Warszawskiego, hrabi Paskiewicza Erywańskiego, lejbgwardyi pułku ułanów J. C. W. W. Xięcia Michała Pawłowicza, rotmistrz Reklmiszew.

Dyrekcya rządowa teatrów i widowisk w Królestwie. Pragnąc na stalszych zasadach oprzeć warunki umów, jakich zachodzi potrzeba zawierania pomiędzy Dyrekcją rządową teatrów, a osobami obowiązki względem tejże Dyrekcji zaciągającymi, w powołaniu się do ogłoszenia swego z dnia 15 b. m. i r. postanowiła oznajmić co następuje: Art. 1. Rodzice, opiekunowie i wykonywający władzę rodzicielską nad małoletnimi, chcąc oddać na naukę do szkoły dramatycznej i śpiewu, osoby płci męskiej lub żeńskiej, zanim przystąpią do zawarcia umowy z Dyrekcją rządową teatrów, powinni złożyć świadectwa właściwej władzy policyjnej, należycie legalizowane, wykazujące, że uczeń lub uczennica, o przyjęcie do szkoły dramatycznej ubiegający się, są nieposzlakowanych obyczajów. Złożą nadto metryki urodzenia, na dowód ich wieku, gdyż młodzież męska sposobić się chcąca w szkole dramatycznej, nie może liczyć więcej nad lat 20, a mniej jak lat 16, — do szkoły śpiewu mniej jak lat 12, a więcej nad 18; zaś płci żeńskiej, do szkoły dramatycznej od lat 15 do 19, a do śpiewu od 10 do 16. Wszyscy muszą być wymowy pełnej, wprawni w czytaniu płynne, postaci kształtnej, powinni przez osoby, w ich imieniu umowy zawierające zaręczyc, iż starać się będą, oprócz nauk w szkole dramatycznej pobieranych, o nabycie dostatecznej znajomości historii powszechnej, mitologii, języka polskiego i literatury dramatycznej. Art. 2. Rodzice, opiekunowie lub władzę tę wyobrażający, zobowiązują się żywić, okrywać i utrzymywać przy-

zwoisie ucznia lub uczennicę, przez cały czas kursu dramatycznego, który trwa lat 2, a w szkole śpiewu lat 3. Dyrekcya zaś ze swojej strony zapewnia bezpłatne kształcenie w obranym zawodzie. Art. 3. Na przedstawienie osób kierujących respective szkołami, mocną jest Dyrekcya oddalić ucznia lub uczennicę dla braku potrzebnych zdolności, lub z przyczyny płochego prowadzenia się. Z powodu usunięcia żadne pretensyc nie będą mogły być roszczeniemi, ani odwoływania czynionemi, owszem proste objawienie woli kierującej osoby, za uwiadomieniem Dyrekcji, stanowi rozwiązanie umowy bezwarunkowe, bez żadnego w tej mierze tlómaczenia. Art. 4. Dyrekcya łożąc koszta na ukształcenie ucznia lub uczennicy, ma prawo wymagać, iżby po skończonym kursie nauk w szkole dramatycznej lub śpiewu zostawali lat 3 na scenie i w służbie teatralnej, do którejkolwiek gałęzi w zawodzie scenicznym przeznaczyć ich Dyrekcya będzie się podobalo z placą etatową taką, jaką Dyrekcya w miarę okazanych postępów i zdolności za właściwą uzna. Gdyby zatem uczeń lub uczennica z tego obowiązku się wyłamywali, lub stosunki swoje osobiste, jakim bądź sposobem zmienili, tytułem wynagrodzenia Dyrekcji, rodzice, opiekunowie lub ich wyobrażający, wreszcie sami uczniowie lub uczennice którzy domniemanie po dojściu do pełnoletności umowę tę za obowiązującą przyjmują, poddają się warunkowi wyrażonemu, że zapłacą do kassy Dyrekcji za każdy rok brakujący po r. sr. 450, i to w stosunku niewypełnionej przez te lat 3 służby. Niedopełniający tego warunku, nie uzyska uwolnienia, i cały swój majątek, jaki posiada lub posiadać może, poddaje prostej exekucji administracyjnej co do należytości, przez decyzję Dyrekcji ustanowić się mającej którą w zupełności przyjmuje. Art. 5. Powierzenie w ciągu nauki ról mniejszych do odegrania dla wprawy, nie będzie liczonem do lat obowiązkowych, a umieszczenie na etatowej posadzie po ukończonym kursie, nastąpi jedynie z uznania Dyrekcji w miarę zdolności i użyteczności uczniów. Art. 6. Osoby oddające ucznia lub uczennicę, i sam uczeń lub uczennica, po dojściu do pełnoletności, zrzekają się wszelkich rozpoznań niniejszej umowy na drodze sądownictwa cywilnego lub administracyjnej, owszem najwyraźniej na decyzjach, w czysto administracyjnej drodze wydać się mających, poprzestają.

Jutro o godz. 11 z rana, na dziedzińcu pałacu Władz Towarzystwa Kred. Ziems. przy ulicy Podwale Nr. 500 lit. A., dopełnionem będzie w obec członków Dyrekcji głównej, oraz delegowanych od Komitetów Towarzystwa Kred. Ziems. i właścicieli listów zastawnych, spalenie wykupionych, zamienionych i na wystąpienie złożonych w Iszym półroczu 1845 r. listów zastawnych wartości nominalnej złp. 11,030,800 wraz z należącemi do nich kuponami wartości złp. 1,022,740, tudzież kupo-

nów w summie złp. 6.520,917 z półroczy ubiegłych przez realizację z obiegu wycofanych.

— Z Petersburga. —

Mianowany kawalerem orderu Ś. Anny 2^{ej} kl., x^{te} Fryderyk Lubomirski, na poświadczenie ministra Oświecenia, o znacznej ofierze uczynionej na rzecz wydziału naukowego.

— Bruksella 16 Września. —

Przez powtarzane doświadczenia, następujący środek miał się okazać skuteczny przeciw chorobie ziemniaków. Ziemniaki krają się w niezbyt grube talerzyki, które się kładą na blachę, a ta wystawia się na dość mocny ogień, tracą one przez to połowę swęj wagi, ale zarazem i wszystkie chore części, które w postaci cienkiej skorupki pokrywają talerzyki, a same ziemniaki ukazują się białe; po zdjęciu skorupki mogą być jedzone i są smaczne. Tak urządzone ziemniaki mają się przystem długo przechowywać bez zepsucia.

— Chrystyania 12 Września —

Na sejmie tutejszym podany wniosek o zmianę art 2go ustawy, zakazującego żydom osiadać w Norwegii, znowu odrzucony został, i to znaczniejszą jeszcze większością niż na przeszłym sejmie.

Dziennik Aftonblat doноси o wynalezionęj przez kapitana Fletwood maszynie do strzelania za pomocą ściśnionego powietrza w miejsce prochu. Ta maszyna można w jednej minucie 100 kul wystrzelić.

— Konstantynopol 3 Września. —

X^{te} Montpensier opuścił stolicę tutejszą d. 31 z. m. na paroplywie Gomer. Udał się ztamtąd do Górnika, zkąd łodem pojedzie do Brusy, ztamtąd znowu na okręcie zwidzi Dardanelle, Troję i Smyrnę, a potem wróci do Francji; w powrocie wstąpić ma do Aten.

Były W. admirał, Halil Pasza, mianowany został ministrem handlu (Tidżaret-Muszir).

Odjazd Szekib Efendego, ministra spraw zagranicznych, do Syryi, został znowu na kilka dni odłożony.

— Ameryka —

Kongres w Guatimala w dniu 6 maja uchwalił postanowienie o wydaleniu Jezuitów, którzy się byli wprowadzili do tego kraju.

Jedna z gazet amerykańskich opowiada (na wzór Münchhausena), że syn pewnego trudniącego się handlem guano 10 letni chłopczyzna, położył się niedawno w składzie na workach z guanem i zasnął. Po przebudzeniu się gdy ztamtąd wyszedł, ojciec nie mógł go poznać, bo pod czas snu, w skutku gwałtownej sily żywotnej guana, wyrosł do wielkości 20 letniego młodzieńca.

Najtańsze oświetlenie gazowe ma Fredonia w północnej Ameryce, miasto mające 1200 mieszkańców, czyste białe domy i kościołów. Oświecanie jest bowiem uaturalnym gazem, który z ziemi się wydobywa i który w gazometry zbierają.

Rozmaitości.

Tortury XIX. wieku.

Piszą z Brunświku: W marcu t. r. dziewczyna 16 letnia Joanna Marva Staats, służąca na wsi u małżonków Lagermanów, przytrzymaną została przez straż miejscową wojskową, jako podejrzana o podpalenie stodoły do jej państwa należącej. Dowódzca straży zamiast odesłania jej do władzy sądowej, sam ją badał; a gdy ta ciągle obstawała przystem że jest niewinną, dał znak swemu podoficerowi, który zrozumiawszy to skinienie, wydobyl z swęj kieszeni instrument żelazny, w takowy zamknął na klu: z dwa pierwsze palce obu rąk obwinionej, ścisnąwszy je jak tylko można najmocniej. Ta nieszczęśliwa ciągle twierdziła, że stodoły nie podpaliła; dla tego podoficer na rozkaz dowódczy bił ją żelaznym stemplem po plecach i piersiach póty, aż znękana boleścią, przyznała się do zbrodni. Wtedy zwolniono jej palce z owych dybek żelaznych, lecz zaprowadzono do więzienia, okuto w kajdany na ręce i nogi, i przybito na łańcuch do ściany. W badaniach następných, ilekroć chciała uniewinniać się, gębę jej zamykano i grożono więzieniem o chlebie i wodzie. Sąd na zasadzie akt, podług kodexu postępowania krajowego, skazał ją na karę śmierci. Wyrok ten przez sąd wyższy potwierdzonym został. Opatrzność zrzadziła, że w tym właśnie czasie, kiedy kapłan przygotowywał skazaną na śmierć, (co podług prawa trwa dni 15), przytrzymano 2ch rozbójników, którzy dobrowolnie przyznali, że oni podpaliłi ową stodołę. Przyznanie to najdokładniej sprawdzonem zostało, a Joanna wolność odzyskała. Jeden z adwokatów w Brunświku uczynił do rządu imieniem Joanny podanie, w którym udowodniwszy, że nietylko dowód ani początek dowodu, ale nawet żadna poszlaka podpalenia przeciwko niej nie istniała; domagał się wynagrodzenia jej za hańbiące skazanie i tortury, które wytrzymała. Jednakże żądanie to zostało oddalone, i dowódzca straży, który Joannę brał na tortury, tylko zawieszeniem w urzędowaniu przez dni 15 ukaranym został. (?.?..)

Festyny ludu w Wenecyi.

Najstańniejšie z tych są: publiczna loterya na placu Sgo Marka, zwana Tomhola, i wielkie wyścigi gondolierów weneckich, czyli tak zwana Regata. Obie te zabawy publiczne odbywają się w lutcu, w miesiącu Czerwcu. O tegorocznej regacie pisze jeden z podróżnych świadków do przyjaciela: „Jakże ci tu wyrażę, cośmy na widok tej szalonej włoskiej zabawy i uciechy uczuli! Krzyczeliśmy jak dzieci, śmieliśmy się, płakali, słowem przechodziliśmy całą skalę uczuć, patrząc na ten zgiełk kroci namiętnej południowej ludności, i będąc tym samym rozkosznym szalem co i ona też uniesieni. Obecnie znajduje się przeszło 50,000 cudzoziemców w Wenecyi, którzy umyślnie dla przypatrzenia się tym festynom ludu tutaj zjechali. Możesz sobie tedy wystawić, jak tu teraz roino, tłumnie, wesoło! Dla mnie, mieszkańca cichej północy, jest ten gwar, krzyk, wrzask, ścisła nieznośny. To do 15,000 gondół, ludzi, czołen na morzu! A każde inaczej, fantastycznie, ustrojone, podług wzorów o których wyobrażenia nie masz. Nasze szlichtady i kuligi, są to w porównaniu z temi weneckimi zabawami, drobnusieńkie przedstawienia na scenie. Widzieliśmy tu kostiumy, których same wspomnienie głowę nam

jeszcze zawraca. Wszystko co chcesz, wszelkie narody świata, wszelkie charaktery ludzkości były tu najrozliczniej reprezentowane. Dwadzieścia dyrekcji teatralnych mogłyby długie lata o tej garderobie exystować. Jeden nobile lub Patrycyusz sadzi się nad drugiego. Nareszcie przyszła kolej na wyścigi na *Canal grande*. Wystaw sobie jak najszerszą ulicę; po lewej i po prawej pałace, jeden pałac pysniejszy, wznioslejszy od drugiego, a środkiem płynie morze. Ulica ta ma przynajmniej milę; wzdłuż obojęj połaci, we wszystkich oknach, na każdym dachu, same głowy i głowy, i rozkoszą patające spojrzenia, wszędzie uniesienie radości; każde okno ozdobione kosztownymi kobiercami, axamitem, haftami i lasami chorągwi i chorągiewek. Teraz nadlatują gondoly! Kto nie widział wyścigujących się włoskich gondolierów, nie widział żadnych wyścigów. Gondolieri każdego okręgu w inny kolor ubrane. Najszybszym towarzyszyły wzdłuż całego kanału zagłuszające oklaski i pochwały; na drugich, nie zbyt daleko za pierwszymi, krzyczano, aby się z poprzedniami zównali; ależ biada ostatnim! Za

nic w świecie nie chciałbym być w jednej - ostatnich łodzi. Tej piekielnej wrzawy gwizdań, śmiechów, szyderstw, a nawet przekleństw; żaden z śmiertelnych, kto na weneckiej regacie nie był, wystawić sobie nie zdoła. Czemuż nie jestem poetą, aby to świetnie opisać! Nie będąc zaś poetą, osłupiałem tylko z podziwu.

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 30 Wrześ. do dnia 1 Paźdz.

Jordan Jan ob., Milewski Wincenty, Wielhorska Krystyna hr., Jasiński Leon ob., Dobięcka Cecylia ob., Nalepińska Emilia, Tomaszewska Zofia, Urbański, z Polski; -- Werner Jozef, Schmek Marya, z Galicji; -- Poniński Władysław hr., Diden, Allgöwer Jan, Galbierz Grzegorz, z Pruss.

Wyjechali z Krakowa.

Zychoń Domicella, Winiewicz Henryka, Wenzel Antoni ob., Rzeczycki Tadeusz, Lastawiecki Klemens, Lüdtke, Ripper Franciszek, Teniszef jenerał-major ces. ros., Gostkowska Agnieszka, Trembowolska Anna, do Polski; -- Poniński Władysław hr., do Galicji; -- Brński Marcelli hr., Molinari Teodor, do Pruss.

Doniesienia Urzędowe.

Nro. 4927.

TRYBUNAŁ

Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

W skutek zgłoszenia się star. Jozuego Szyi Weisblum, o przyznanie mu spadku po ojcu jego star. Aronie Weisblumie pozostałego, z $\frac{1}{8}$ części domu pod L. 69 w gminie X. lit. A, położonego, składającego się, Trybunał po wysłuchaniu wniosku Prokuratora na zasadzie artykułu 12 nst. hyp. z roku 1844 wzywa wszystkich prawa do spadku powyższego mieć mogących, aby się z takowemi w terminie miesiący 3 do Trybunału zgłosili, w przeciwnym bowiem razie, spadek w mowie będący obecnie zgłaszającemu się Jozuemu Szyi Weisblumowi przyszanym zostanie.

Kraków dnia 29 Sierpnia 1845 r.

Sędzia Prezydujący,

H. Komar.

(3r) Sekr. Lasocki.

Nro. 17,897.

DYREKCJA POLICYI

Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Wzywa niewiadomego właściciela, aby w trzech miesiącach zgłosił się z dowodami własności po odbiór łyżki srebrnej stołowej, na dniu 23 b. m. i r. od osoby podejrzanej odebranej.

Kraków d. 27 Września 1845 r.

Za Dyrektora Policyi

Kroebł.

Za Sekretarza Piotrowski.

Pisarze Banku Pobożnego w Krakowie.

Na żądanie strony interessowanej zawiadomia się iż od fantu Korali nici 6. warzących lutów 8 $\frac{1}{2}$ dnia 27 lutego 1844 r. do N 22 pod

literą H.. w Banku Pobożnym zastawionego, według oświadczenia zgłaszającej się o wykupno jego osoby, kartka czyli rewers Bankowy miał zaginać; przeto wzywają wszystkich interes w tym mieć mogących, aby o wykupno tego fantu najdalej do dnia 1go Listopada 1846 roku zgłosili się, gdyż w razie nie zgłoszenia, rzeczony fant osobie zgłaszającej się po tym przeciągu czasu niezawodnie wydanym będzie.

Kraków dnia 30 Lipca 1845 r.

X. Piątkowski.

(1r.)

Stachowicz K. B. P.

CENY ZBOŻA

Na targowicy publicznej w Krakowie w 3ch gatunkach praktykowane.

Dnia 29 i 30	1. GATUNEK		2. GATUNEK		3. GATUNEK	
	Września		Września		Września	
	od	do	od	do	od	do
1845 roku	z.	g.	z.	g.	z.	g.
Krz. Pzzenicy.						
„ „ ditto nowej	35	36	33	34	31	32
„ „ Zyla starego						
„ „ nowego	27	28	26	26	15	
„ „ Jęczmi. st.						
„ „ nowego			15	17		
„ „ Owsa stare						
„ „ nowego	9	15	10	8		
„ „ Grochu..			24			
„ „ Jagiel..			39	24	36	
„ „ Rzepaku.			32	31		
„ „ Ziemiak			4	8		
„ „ Konieczyny						

Rzepaku do siewu płacono korzec od zł. 40 do zł. 45.

Korzec Pzzenicy do siewu złp. 38 gr. —.

Centnar siana od zł. 3 gr. 6 do zł. 2 gr. 15. Cent-

nar słomy od zł. 5 gr. 15 do zł. 4 gr. —

Masła garniec od złp. 7 gr. 15 do złp 8 gr. 15.

Jaj kurzych kupa . . . . . zł. 2 gr. 12

Drożdży wanienska od złp. 8 gr. — do złp. 10. gr. —

Sporządzono w biurze Komissariatu Targowego.

Kraków d. 29 Września 1845 r.

Kommissarz Targowy.

W. Dobrzański.